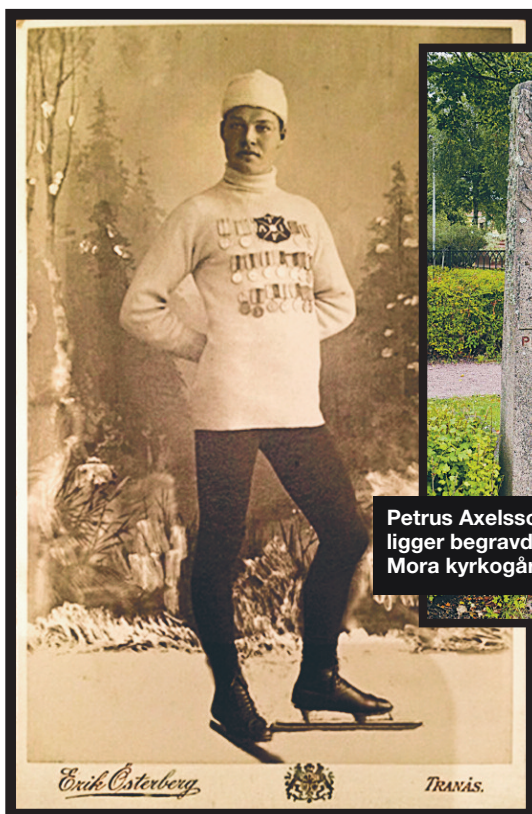

Petrus Axelsson ligger begravd på Mora kyrkogård.

Petrus återvände ofta till barndomshemmet för att besöka sin mor.

Syskonen Henrik, Josef, Rut och Petrus Axelsson från Knappla, Blåvik.

Det var här på Kyrkogatan i Mora som Petrus Axelsson hade sin blomsteraffär. Affären var belägen i det gröna huset, där är det delvis kaffestuga idag. Petrus bodde på övervåningen. Mora-Nisse bodde och hade butik i det gula huset. De båda herrarna var nära vänner. Bild: KLAS JOHANSSON

Petrus Axelsson var nog född till snabbskrinnare. På träskridskor besegrade han mer namnkunniga motståndare vid den första större tävling som han deltog i. Äldre bilder lånade av Margareta Sigbladh.

Vadmalspojken gjorde sensation

Petrus från Blåvik var bäste skrinnaren i Sverige

BOXHOLM (LT)

Det var en gång en ung grabb som visade sig vara en hejare på skridskoåkning. Petrus Axelsson hette han, en kille som gjorde sensation på den första stora tävling han deltog i. Han växte upp i den lilla ryggåstugan Knappla och skridskoåkning tränade han på sjöar i bygden. Men idag är det nog få som känner till Petrus Axelsson och hans skridskoframgångar för drygt 100 år sedan.

Sverige har ju fått skridskofeber, det kan man väl nästan påstå efter Nils van der Poels framfart på VM nyligen där det blev segrar på 5000 meter och 10 000 meter. Det känns därför väldigt lämpligt att uppmärksamma en annan snabbskrinnare.

Petrus Axelsson från Blåvik gjorde succé i början av förra seklet, kanske är Petrus en av de första riktigt framgångsrika idrottsmän som kommit från våra trakter.

Petrus Axelsson föddes i Röhälla, Säby socken den 22 april 1891. Föräldrar var Axel Vilhelm Karlsson och hans hustru Johanna Kristina Andersdotter. År 1898 flyttar familjen till Tranås kvarn och året därpå till kvarteret Plogen No 7A i Tranås. Den 5 april 1903 flyttar familjen till Knappla i Blåvik, en stuga som också kallas Sandstugan. Även syskonen till Petrus kom förstås att bosätta sig i Knappla, det vill säga Rut, Josef och Henrik.

Hur intresset för skridskoåkning startade för Petrus är okänt, men den 16 februari 1908 arrangerades de första moderna skridskotävlingarna i våra trakter. Då förlades Smålandsmästerskapen i hastighetsåkning på Sommens is. En då okänd och ganska kraftig pojke från Blåvik blev den sto-

ra sensationen. Elis Kågén beskriver händelsen så här:

”I vadmal och på träskridskor stred han som en hjälte mot de i triåker skrudade och med moderna skridskogrejer utrustade medtävlarna från residensstaden Jönköping. Dessa synade nedlåtande den i deras stycke lantlige konkurrenten när det ställdes upp till start. Men vid tävlingarnas slut stod Petrus Axelsson som segrare! Ännu är hans bragd ej glömd och ännu finnes Tranåsbor som nästan får tårar i ögonen av rörelse när de talar om hur den kämpastarke Petrus heroiskt stred och vann.”

Att han segrade på redan då omoderna träskridskor, ”mösaustuare” kallade, bidrog ju starkt till bragden.

Tävlingen på Sommens is en februari söndag för 113 år sedan arrangerades av Tranås AIF, klubben som Petrus också representerade. Tävlingsarna omfattade skridskosegling, isjaktsegling, sparkstöttingsåkning, hastighetsåkning på skridsko samt uppvisning i konståkning. Tävlingarna samlade ett femtiotal deltagare och många hundra åskådare. Det fanns en oro för isens bärighet med så mycket folk så tävlingsledaren och TAIF-ordföranden greve A.W. Hamilton lär ha ropat: ”Folket torde dela upp sig i tvenne hopar!”

Petrus Axelssons konkurrenter tävlade i triå och lättare klädsel men den gode Petrus tog bara av sig vadmalsrocken, spände på sig träskridskorna och lyckades vinna före sina mer namnkunniga medtävlare. När det var upplopp på 5000-metersloppet och Petrus Axelsson sakta men säkert pressade sig förbi den sista konkurrenten så utbröt ett öronbedövande jubel från publiken.

Åren efter dessa tävlingar så hade även Petrus Axelsson skaffat sig rörskridskor och mer lämplig tävlingsdräkt.

Margareta Sigbladh, boende i småländska Gnosjö, vet mer än de flesta om Petrus Axelsson, snabbskrinnaren var nämligen bror till Margaretas mormor Rut. Det är Margareta som bidragit med bilder och en bunt med kopior från tidningar och böcker på sådant som skrivits om Petrus Axelsson.

En av texterna om skidfantomen är författad av Olof Somnäs, en syster till Petrus. Olof skriver där att TAIF-klubben hela tiden fanns i djupet av Petrus hjärta, dit längtade han alltid. Vid de första Vinterspelen Småland – Östergötland, som arrangerades i Norrköping 1912, så segrade Petrus Axelsson överlägset på alla fyra distanserna och han satte nytt Smålandsrekord.

Petrus Axelsson kallades för ”Smålandslejonet”, trots att han ju faktiskt var östgöte när han bodde i Knappla. Föräldrarna var dessutom bördiga från Blåvik, även om Petrus föddes i Säby socken, Småland. Fadern Axel Karlsson tillhörde den anrika Alfortsläkten från Liljeholmen.

– Petrus kan med rätta räknas som mer blåviksättling än som tranåsdito, även om han råkade födas i Tranås, säger Margareta Sigbladh.

Petrus blev senare landslagsman och näst bäste svensk på EM 1912. Han tävlade också med stor framgång på tävlingar i Norge, Finland och Ryssland. Petrus Axelssons Smålandsrekord på 10 000 meter stod sig i 44 år, det slogs först 1956. När Petrus vann SM 1913 och 1918 tävlade han för Stockholms Allmänna Skridskoklubb, men Petrus trivdes aldrig i storstadsklimatet utan han flyttade till Mora vid Siljans strand.

Trots att Petrus Axelsson tävlade för en Stockholmsklubb under några år så tycks han inte ha varit skriven i huvudstaden. Församlingsböckerna visar att Petrus lämnar Knappla och

Blåvik 1915 för att flytta till Mora, och i dalaorten var han bosatt tills han avled 1959. Han fixade IFK Moras första mästerskapstecken på skridskor, året var 1918, och först 1923 gjorde han sorti från tävlingsbanan. Han ställde då upp i en tävling mot två andra Moraåkare och alla tre gjorde ypperliga tider men det var Petrus som segrade, trots att han då vägde modiga 105 kilo.

I Mora kom Petrus också att göra andra minnesvärda insatser. Han hade intresse för ungdomsidrotten och satte upp flera vandringspris i samband med ungdomstävlingar. Han började också arbeta för trädgårdsmästare Lindkvist i staden.

År 1920 hade Petrus stigit i graderna. Från att ha kallats dräng blev han biträde, men på 1920-talet blev han trädgårdsmästare själv och öppnade Axelssons blommar. Från 1930 bor han ihop med kaffénehavarskan Elsa Georgina Gröndal, detta som moderna sambor. Blomsteraffären och kaféet låg granne med Mora-Nisses butik och den stora kända skidåkaren ingick i Petrus vänskapskrets.

Petrus började jobba med trädgårdsarbete hos konstnärsfamiljen Ekwall på Romanö i sjön Sommen, alltså redan då han bodde i Knappla, så kanske var det redan där som intresset för trädgårdsarbete och blommar började. Den 13 mars 1912 lär Petrus ha gjort en hjälteinsats och

Petrus Axelsson var bror till Margareta Sigbladhs mormor, så Margareta har sett till att spara mycket minnen efter den duktiga snabbskrinnaren från Blåvik.

räddat människoliv, det var dagen då Ekwalls villa på Romanö brann ner.

Men vad var det egentligen som gjorde att Petrus Axelsson från den torftiga gamla rygg-

gåsstugan Knappla vid Blåvik kunde bli en sådan fantom på skridskor? Antagligen var det en lämplig kropps-konstitution och en seg vilja. Och när andra ungdomar gick till missionsauktionen i Blåvik en söndag så smög Petrus iväg till en skogsjö där isen bar och åkte några hundra varv med händerna på ryggen.

Enligt Olof Somnäs så var det Petrus mor som så småningom stickade honom ett par tävlingsbyxor och som mycket väl framhävde hans former.

Den 23 november 1959 avled Petrus Axelsson, endast 68 år gammal. Han hade råkat ut för en cykelolycka och hamnat på sjukhus och avled av en hjärtattack enligt en notis i tidningen. Petrus och livskamraten Elsa Georgina Gröndal är begravda på Mora kyrkogård.

Tranås AIF följt av Stockholms Allmänna Skridskoklubb och IFK Mora var Petrus tävlingsklubbar. Men Petrus tillhör Alfortsläkten från Liljeholmen och han växte upp i torpet Knappla, Blåvik, så det är klart att även boxholmarna har rätt att känna samhörighet och stolhet över Petrus Axelsson och hans framfart på isen.

Text och bild:
KLAS JOHANSSON